

Kontrollkäik Valga Jaanikese Kooli 9. novembril 2009. a

KOKKUVÕTE

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid omal initsiatiivil ette teatamisega Valga Jaanikese Kooli 09.11.2009. a.

Valga Jaanikese Kool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigi põhikool hariduslike erivajadustega lastele. Koolis on moodustatud klassid põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava ja toimetuleku riikliku õppekava järgi. Koolil on oma õpilaskodu.

Kooskõlas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi: PGS) § 32¹ lõikega 2 kaetakse laste toitlustuskulud riigieelarvest. Kooli õppekeelteks on eesti keel ja vene keel.

Valga Jaanikese Kooli juures on avatud nõustamiskeskus, mille tegevust rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondi toel.

Kontrollimise hetkel õppis koolis 79 õpilast vanuses 7 kuni 17 eluaastat. Kooli võetakse õpilased vastu lapsevanema soovi ja nõustamiskomisjoni otsuse alusel. Paljud Valga Jaanikese Kooli õpilastest on pärit raske sotsiaalse olukorraga peredest ning nendele lastele on elamiseks vaja õpilaskodu. Seetõttu elab õpilaskodus 13 Valga linnast pärit õpilast. Valga Jaanikese Koolis oli kontrollimise ajal piisavalt vabu kohti klassides, kuid õpilaskodu kohad olid kõik täidetud, mistõttu rohkem õpilasi ei ole koolil võimalik vastu võtta.

Vene õppekeele klassides õppivatest õpilastest on 11 pärit Harjumaalt, 24 Valgamaalt, 3 Tartumaalt, 2 Viljandimaalt ja 1 Lätist. Lätist pärit õpilane elas varem Lätis asenduskodus ning antud õpilane lahkub lähiajal Riiga. Harjumaalt pärit 11 vene õppekeele klassis õppivat last on Valga Jaanikese Kooli saadetud nende laste perekondade halva sotsiaalse toimetuleku tõttu.

Eesti õppekeele klassides õppivatest õpilastest on 28 pärit Valga linnast, 11 Valgamaalt ja 1 Viljandimaalt.

Vene õppekeele klassidest on moodustatud 3 klassi lihtsustatud õppekava alusel, üks klass toimetuleku õppekava alusel ja üks klass hooldusõppekava alusel. Eesti õppekeele klassidest on 4 moodustatud lihtsustatud õppekava alusel, üks toimetuleku õppekava alusel ning üks hooldusõppekava alusel.

Koolis õpivad ka lapsed Valga asenduskodust „Kurepesa“. Asenduskodust pärit lapsed ei ela õpilaskodus, vaid asenduskodus. Kooli koostöö asenduskoduga on väga hea.

Samuti õpib koolis 7 mustlasrahvusest last. Need lapsed õpivad lihtsustatud õppekava alusel ning nad on suunatud kooli nõustamiskomisjoni otsusega alates esimesest klassist. 2 õpilast õpivad eesti õppekeele klassis, ülejäänud vene õppekeele klassides. Mustlasrahvusest lapsed ei ela õpilaskodus.

Õppimine lihtsustatud õppekava alusel on mustlasrahvusest lastele jõukohane, kuid Valga Jaanikese Kooli personali sõnul on koolil keeruline hinnata, kas tegemist on erivajadustega lastega või on nimetatud laste aeglasem kohanemine kooliga tingitud nende ebapiisavast keeleoskusest. Nimetatud lapsed ei käi koolieelsetes lasteasutustes ning neil ei ole enne koolikohustuslikku iga piisavat eesti- või vene keele oskust. Emakeelne haridus ei ole nendele lastele kättesaadav.

(2) Õiguskantsleri nõunike kontrollkäigu raames viidi läbi intervjuud Valga Jaanikese Kooli direktori Anne Arraku, kooli sotsiaalpedagoogi Ivar Mitri ning õpetaja Nadežda Dinisega. Intervjuu raames esitati Valga Jaanikese Kooli esindajatele mitmeid täpsustavaid küsimusi seoses kooli igapäevase tegevusega. Kontrollkäigu raames tehti ringkäik kooli hoones, vesteldi erinevate kooli töötajate ning õpilastega. Õiguskantsleri nõunikud einestasid Valga Jaanikese Kooli sööklas.

Kontrollkäigu tulemusena võib tähelepanu juhtida järgmistele küsimustele.

(3.1.) Kooli areng tulevikus

Kontrollimisel selgus, et Valga Jaanikese Koolil puudub nõuetekohaselt kinnitatud arengukava. Kooskõlas kehtiva põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi: PGS) § 3¹ lõikega 3 peab kooli arengukava kinnitamise korra kehtestama kooli pidaja. Haridus- ja Teadusministeerium ei ole kehtestanud arengukava kinnitamise korda.

Kooli arengukava on Valga Jaanikese Kooli esindajate selgituste kohaselt koostatud vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumi juhistele ning esitatud ministeeriumile kinnitamiseks 2009. juunis. Nimetatud ajast saadik ei ole Haridus- ja Teadusministeerium andnud koolile tagasisidet arengukava kinnitamise osas.

Õiguskantsler viis 08.04.2008. a läbi kontrollkäigu Keila-Joa Sanatoorsesse Internaatkooli. Kontrollkäigu tulemusena selgus, et Haridus- ja Teadusministeerium ei olnud kinnitanud Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli arengukava. Haridus- ja Teadusministeerium teatas oma 04.12.2008. a vastuses õiguskantslerile, et riigikoolide arengukavad peaksid eelduslikult olema kinnitatud hiljemalt 2009. a märtsiks. 12.11.2008. a kontrollisid õiguskantsleri nõunikud Vidruka Kooli. Kontrollkäigu tulemusena selgus, et Haridus- ja Teadusministeerium ei olnud kinnitanud Vidruka Kooli arengukava. Õiguskantsleri nõunikud viisid 15.04.2009. a läbi kontrollkäigu Kammeri Kooli, mille tulemusena selgus, et ka antud koolil puudus nõuetekohaselt kinnitatud arengukava. Haridus- ja Teadusministeeriumi 21.05.2009. a vastuse kohaselt on riigikoolidele antud võimalus viia oma arengukavad vastavusse ministri 12.05.2009. a käskkirjaga nr 375 kinnitatud „Riigi üldhariduskoolide arengukava koostamise, täitmise ja kinnitamise juhendiga“. Samas ei selgitanud ministeerium, millal eeldatavalt kinnitatakse riigikoolide arengukavad. Enne kontrollkäiku Valga Jaanikese Kooli viisid õiguskantsleri nõunikud 16.10.2009. a läbi kontrollkäigu Porkuni Kooli, mille tulemusena selgus, et Porkuni Koolil puudus kinnitatud arengukava.

Eeltoodust nähtub, et õiguskantsler on korduvalt juhtinud haridus- ja teadusministri tähelepanu vajadusele kinnitada riigikoolide arengukavad, kuid arengukavad ei ole seni veel kinnitatud.

Õiguskantsler pöördub haridus- ja teadusministri poole ettepanekuga kehtestada Valga Jaanikese Kooli arengukava kinnitamise kord ning tagada võimalikult kiiresti Valga Jaanikese Kooli ning ka teiste riigikoolide arengukavade kinnitamine.

(3.2.) Valga Jaanikese Kooli personal

Kontrollkäigu läbiviimisel selgus, et koolis ei vasta kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele 5 pedagoogi.

Valga Jaanikese Kool selgitas, et kvalifikatsiooninõuetele mittevastavate pedagoogide suur arv on tingitud sellest, et 3 õpetajat on lapsehoolduspuhkusel ning neile on keeruline leida kvalifitseeritud asendajaid. Kvalifikatsioonile mittevastavad pedagoogid on tööl aastase töölepingu alusel. Vaatamata kooli pingutustele ei ole suudetud leida kvalifikatsiooninõuetele vastavat poiste tööõpetuse õpetajat. 2 nõuetele mittevastavat pedagoogi on juba läbinud 160 tunnilise eripedagoogika kursuse ning läbivad käesoleval aastal veel 160 tunnilise kursuse.

Õiguskantsler soovib Valga Jaanikese Koolil jätkata tulevikus jõupingutusi selleks, et kõik kooli töötajad vastaksid kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

(3.3.) Tervishoiuteenuste kättesaadavus Valga Jaanikese Koolis

Kontrollimisel selgus, et koolis töötab 0,125 kohaga pediaater ja 0,5 kohaga medõde. Koolist saavad õpilased üldmeditsiinilist abi palaviku, nohu-köha ja muude kergemate tervisehäirete korral. Eriarstide vastuvõtul käiakse koos vanematega elukohajärgsetes meditsiinasutustes.

Kooli õppekavas on ette nähtud ravivõimlemine ning seda viib läbi vastava kvalifikatsiooniga õpetaja. Lisaks on koolis olemas massaaživann, mida aitab lastel kasutada kooliõde.

Valga Jaanikese Kooli hinnangul on tervishoiuteenuste kättesaadavus õpilastele ebapiisav. Koolis õpivad lapsed, kes vajavad sageli psühhiaatrilist ravi ning ravimeid. Kuivõrd eriarstiabi on lastele kättesaadav elukohajärgselt, on selle kättesaadavust keeruline tagada lastele, kes elavad koolist kaugel. Juhul, kui perekonnas on sotsiaalsed probleemid, ei pruugi alati perekond olla valmis last viima elukohajärgse eriarsti vastuvõtule. Valga Jaanikese Kooli ei ole lastepsühhiaatrid külastanud, kuid aastas vajab psühhiaatrilist abi ligikaudu 5 last.

Õiguskantsler pöördub haridus- ja teadusministri poole sooviga saada informatsiooni küsimuses, kuidas oleks ministri hinnangul võimalik Valga Jaanikese Koolis senisest tõhusamalt võimalik tagada tervishoiuteenuste kättesaadavust õpilastele. Õiguskantsler palub haridus- ja teadusministril antud küsimusele vastamisel teha vajaduse korral koostööd sotsiaalministriga.

(3.4.) Õpilaskodu seisukord

Kontrollimisel selgus, et Valga Jaanikese Kooli õpilaskodu on väike. Õpilaskodus on 10 magamistuba ja 1 väike mängutuba. Õpilaskodu normijärgne kohtade arv on 17, kuid kontrollimise ajal elas õpilaskodus 34 õpilast. Tubades puudub ruum laua ja tooli jaoks ning õpilased magavad naridel.

„Hariduse infrastruktuuri arendamise“ programmi alusel on Valga Jaanikese Kool lülitatud meetme „Hariduslike erivajadustega õpilaste koolide õpikeskkonna parandamine“ alusel renoveeritavate koolide hulka, kuid ajakavas on Valga Jaanikese Kooli ehitus lükatud edasi 2013. aastasse. Kooli poolt taotletud 28 miljonist kroonist eraldati 10 miljonit krooni.

Valga Jaanikese Kool saaks vastu võtta märksa enam õpilasi, kui õpilaskodus oleks vabu kohti. Paljud õpilased viibivad õpilaskodus ka nädalavahetustel, kus neid toetavad kasvatajad ning neile on tagatud toitlustamine.

Lisaks eeltoodule lootis kool taotletavate vahendite abil renoveerida kooli tööõpetuse klassi, milles puudub kohtventilatsioon. Klassi algselt ehitatud ventilatsioon ei ole töötanud algusest peale. Valga Jaanikese Kooli vastuse kohaselt aga puuduvad koolil vahendid uue ventilatsiooni rajamiseks.

Õiguskantsler pöördub haridus- ja teadusministri poole sooviga saada informatsiooni küsimuses, kuidas oleks ministri hinnangul võimalik tagada Valga Jaanikese Koolis tööõpetuse klassi uue ventilatsiooni ehitamine. Samuti soovib õiguskantsler saada haridus- ja teadusministrilt teavet küsimuses, kas enne 2013. a on võimalik leida täiendavaid võimalusi Valga Jaanikese Kooli õpilaskodus kohtade puudumisest tingitud olukorra lahendamiseks.

(3.5.) Erivajadustega õpilastele suunatud õppevahendite kättesaadavus

Kontrollimisel selgus, et erivajadustega õpilastele mõeldud õppevahendeid on käesoleval ajal koolis endiselt ebapiisavalt. Valga Jaanikese Kooli selgituste kohaselt osaleb 3 kooli õpetajat programmis „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ ning antud programmi raames on juba loodud matemaatika õpiku 2 osa ja CD.

Samas hindas Valga Jaanikese Kool ebapiisavaks arenguid venekeelsete erivajadustega õpilastele suunatud õppevahendite väljatöötamisel. Eestis ei ole välja antud ühtegi venekeelset õppevahendit ning Venemaal välja antud õppevahendeid ei ole lubatud Eestis kasutada.

Õiguskantsler pöördub haridus- ja teadusministri poole järelepärimisega küsimuses, kuidas on edenenud programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ täitmine ning kas või millises mahus kavandatakse antud programmi raames arendada venekeelset õppevara. Samuti soovib õiguskantsler haridus- ja teadusministrilt teada, millal on Eesti venekeelsetele erivajadustega õpilastele tagatud neile vajalik õppevara.

(3.6.) Mustlasrahvusest õpilaste toetamine

Kontrollimisel selgus, et Valga Jaanikese Koolis õpib 7 mustlasrahvusest last, kes õpivad lihtsustatud õppekava alusel eesti ja vene õppekeele klassides. Nimetatud lapsed on kooli suunatud alates esimesest klassist nõustamiskomisjoni otsuse alusel. Kuivõrd lapsed ei ole käinud koolieelses lasteasutuses, on Valga Jaanikese Kooli arvates keeruline hinnata, kas nende laste aeglasem õpivõimekus on tingitud erivajadustest või pigem ebapiisavast keeleoskusest.

Õiguskantsler pöördub haridus- ja teadusministri poole järelepärimisega küsimuses, kas ministril on teavet selle kohta, kui palju mustlasrahvusest õpilasi õpib Eestis tavakoolides ja kui palju erivajadustega laste koolides. Samuti soovib õiguskantsler teada, kas ministril on teavet selle kohta, kas nimetatud laste suunamine erivajadustega õpilaste kooli on alati olnud põhjendatud või kas tegemist võib olla lastega, kelle madalam õpivõimekus on seotud nende ebapiisava eesti- ja venekeele oskusega. Õiguskantsler soovib teada, kas haridus- ja teadusministri hinnangul on Eesti haridussüsteemis olemas piisavad võimalused selleks, et toetada hariduse omandamisel neid lapsi, kelle emakeel ei ole eesti keel ega vene keel.

(4) Kokkuvõte

Kokkuvõttes tuleb tõdeda, et õpilaste võimalused omandada Valga Jaanikese Koolis nende võimetele vastav haridus on head.

Õpilased saavad lisaks õppetegevusele osaleda mitmesugustes huviringides. Vaatamata erinevatele õppekeeltele, ei ole kooli õpilaste vahel kunagi olnud konflikte rahvuslikul pinnal.

Tunnustamist väärivad kooli juhtkonna ja pedagoogide pühendumus ning õpilastele mitmekesise arengu võimaldamiseks suunatud pingitused.

Suurimaks probleemiks on kinnitatud arengukava puudumine, õpilaskodu seisukord ning erivajadustega õpilastele vajalike õppevahendite puudumine.